

وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً ﴿القرآن﴾

دَعْلَم تَجْوِيد پھ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دَ تجوید

﴿دَعْلَم تَجْوِيد ٲول اھم مسائل پھ شعرونو کنبی﴾

تصنيف

احمد علی مردانی

فاضل جامعة العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری ٲاون کراچی

Ketabton.com

خوروئکے

اسلامی ادبی ٲولنہ

یونیورسٹی روڈ مردان 0312-9818511

گلدستہ دَ تجوید
منظوم

تصنيف

احمد علی مردانی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
دَعْلَم تجوید پہ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دتجوید

﴿دَعْلَم تجوید بول اہم مسائل پہ شعرونو کبھی﴾

لیکونکے

احمد علی مردانی

فاضل جامعۃ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری ٹاؤن کراچی

خوروونکے

اسلامی ادبی ٹولنہ مردان

تقريظ

استاد العلماء والشعراء حضرت مولانا

محمد ابراهيم فاني رحمه الله تعالى عليه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وحده والسلام على من لا نبي بعده! اما بعد په
قران كريم ڪنهي د الله تعالى جل شانہ ارشاد دے: وَرَتَّلِ
الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً. قران كريم د الله تعالى رالپڙي اخير مے ڪتاب
دے چي په خوڙ نبي ﷺ حضرت محمد ﷺ نازل ڪري
دے. ددي عظيم الشان ڪتاب چي ڇنگه معنيٰ او تفسير زده
ڪول ضروري دي دغه شان دا خبره هم ڏيره اهميت لري چي
ددي ڪتاب قراءت او تلاوت دي هم د تجويد اوقواعدو مطابق
اوشي. علم التجويد ڏير لوئي علم اوفن دے. په دي ڪنهي
ددي فن او علم ما هرينو ڏير ڪار ڪري دے او ڏير ڪتابونه ئي
ليڪلي دي. موجوده مختصره رساله محترم مولانا احمد علي
مرداني صيب د طالب علمانو د زده ڪر مے او د يادولو د پارہ په
پشتو نظم ڪنهي تياره ڪر مے ده. ماشاء الله ڏير په ښه انداز ئي
په دي ڪنهي قواعد د تجويد د شعرونو په شڪل پيش ڪري دي.
زما د عاده چي الله كريم دي دي مختصر مے رسالي ته قبوليت
عامه ور ڪري چي ٽول پښتانه ور نه تري مستفيد شي. آمين

محمد ابراهيم فاني

خادم العلم والطلبه بجامعۃ دارالعلوم حقانيه اڪوړه خټک

۵ محرم الحرام ۱۴۳۳ هـ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دَ صاحبِ کتابِ یو خو خبری

دَ اللّٰهُ تعالیٰ شکر و احسان دے چي مونږه ئي دَ حضرت محمد رسول اللّٰهُ ﷺ په اُمت کښي پيدا کړو او بيا ئي بل احسان په مونږ دا اُکړو چي مونږ له ئي په دُنیا کښي دَ دُنیا دَ ژوند تیرولو دَ پاره یو عظیم الشان کتاب قرآن کریم را کړو . چي دَ دُنیا او دَ آخر دَ هر یوې مسئلے دَ پاره کافی او شافی دے . دغه قرآن کریم باندي چي څنگ په صحیح لوستلو باندي پیر اجر و ثواب مقرر دے . دغه شان که که یو انسان دغه قرآن کریم غلط اُولی دَ هغه انسان دَ پاره په آخرت کښي سزا او وعید هم شته . ددغي سزا او وعید نه دَ بیج کیدو دَ پاره او لوئي اجر دَ حصول دَ پاره په هر دور کښي علماء او قراء په خپل خپل ځائے زبردست محنت کړي دے . او دا محنت به ترقیامته پوري (انشاء اللّٰهُ) جاری وی . چي په ښه انداز سره دَ قرآن کریم تلاوت اُوکړي شي او هر یو مسلمان په قرآن کریم کښي دَ غلطو نه محفوظ پاتے شي . ما هم ددغي مقصد حاصلولو دَ پاره دا مختصره رساله دَ اللّٰهُ تعالیٰ په فضل و کرم او توفیق سره تیاره کړي ده . مولیٰ کریم دي ئي ماله او زما والدینو ، ټولو اُستادانو او ملگرو لره سبب دَ فلاح اُگر ځوی . واللّٰهُ الْمُؤْفِقُ وَالْمَعِیْنُ . رینا تقبل منا انک انت السميع العليم وتب علينا انک انت التواب الرحيم وصلى اللّٰهُ تعالیٰ علی خیر خلقه محمد وآله واصحابه اجمعين .

ابوالقاسم احمد علی مردانی

یونیورسټی روډ خوره بانډه مردان

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اولنی لیک

پس له حمده له صلوة دا بیان
 مبتدی دپاره خدایا کبری اسان
 مهربان شوکته په ما پرودیگار
 تاسوته به وړاندې کر مه خه اشعار
 مسائل می دتجوید کرل خه راجمع
 دالله نه پری داجر ساتم طمع
 عری کبھی چي ادا کله حرفونه
 مخرجونه یاد ساته او صفتونه
 دی ته وائی دقران علم تجوید
 نه دی گران بنه دے اسان علم تجوید
 دهر هغه خائے چي تکه ادا کی پری
 په مخرج سره دنیا کبھی به یاد پری
 پنخه تول دی مخرجونه دحرفونو
 یاد ساته دغه بیان دبنیادونو
 جوف او حلق سره کره ژبه شونہ نورے
 دخیشوم ورسره نوم شته دے که گورے
 دا اصول دمخارجو تول بیان دی
 لازمی دا پیژندل په هر انسان دی

مخارج دی بُنیادونه دَ حرونو
 خان خیرساته ددغی بُنیادونو
 په کوم شان او کیفیت چي حرف اداشی
 صفتونه به ترې جوړ ددی دُنیاشی
 دَ علم التجوید اهمیت او حکم

هریو حرف صحیح لوستل دی ضروری
 دا لازم دی دتجوید په مبتدی
 دغه حکم دَاللّٰه ددی کلام دے
 معززه دے عالی او چت مقام دے
 دغه حکم دَ حدیثِ مصطفیٰ ﷺ دے
 چي دَ دو جهان دَ پاره نُور زاده دے
 داسے وائی په دُنیا کښي عالمان
 په تجوید سره بنائستة دغه قرآن
 لحنِ جلی او لحنِ خفی

په دوه قسمه دا غلطی دَ مبتدی دی
 په غلطو کښي خة جلی دی خة خفی دی
 غلطی غتہ چي وی دغه ده حرامه
 په لحنِ جلی یا دیری دا تمامه
 صفت پریدی چي دَ حرف کله بشر
 لحن جوړ به ترې خفی شی سراسر

دا دوه قسمه دی غلطی دهر انسان
 کله لولی چي دنیا کنبی خو ک قران
 بیچ ساته ددی غلطونه خپل وجود
 په دنیا درنه جوړ نشی چي مردود
 د علم التجوید موضوع

د قران الفاظ موضوع ده د تجوید
 تر قی غواړه د رب نه دمزید
 په تجوید سره دلوستلو تعلیم

په تجوید سره قران لوستل پکاری
 به تجویده ټول لوستونکی گناه گاری
 په تجوید سره لوستلو کنبی عزت دے
 به له دغی د دنیا د در ذلت دے
 په تجوید سره بنائسته بیکاری قران
 لکه تاج چي وی په سردیو انسان
 د علم تجوید مقصد او غرض

بنه صحیح د حرف ادا لری مقصد
 د تجوید د دغه حکم د ابد
 بنه بنائسته به پرې حرفونه د قران شی
 چي تابع خو ک د تجوید په دې جهان شی
 دا قران په دے تجوید سره بنائسته دے

ددي ژوند دپاره بنكله نمونه ده
 هر انسان په دغه علم بنائسته كيږي
 لكه گل دباغيچي ترينه جوړيږي
 دتجوید مرتبي

مرتبي دي دتجوید درم دجهان
 داسه وائي په دنيا كښي عالمان
 يو تدوير دمه، بل دمه حدربل ترتيل
 عالمانو بيان كړم دمه تفصيل
 ترتيل نوم دمه دبنه رواواطينان
 تلاوت چي كوي كله مسلمان
 حدروائي تيز لوستلو ته دنيا كښي
 بيان شوم دقاريانو په وينا كښي
 نه وي تيز او په مزه چي تلاوت
 دا تدوير دمه په دنيا كښي هر ساعت
 مرتبي دومره تجويد له په دنيا دي
 لكه څنگ چي درې نقطي دهر يو ثادي

دتجوید ارکان

لكه څنگ چي داودس فرض څلور دي
 دتجوید سره ارکان دومره په كور دي
 مخرجونه دحرفونو پيژندل دي

پيژندل دی دَ صفاتو او وئیل دی
 پيژندل دی دَ حرفونو ټول احکام
 هم عادت دَ بینه لوستلو کړه مدام
 د تجويد دَ پاره ټول دغه ارکان دی
 په ترتیب سره چي بره دا بیان دی
 دَ علم التجويد فائده

خوک چي لولی په تجويد سره قرآن
 دارضاده دَ اللّٰه غنی سبحان
 دَ رسول اللّٰه ﷺ رضاشته په دے کار
 شته رضاد اولیاؤ په دغی لار
 آخرت کښي ئي بدله ده نعمتونه
 ملاوړي به په دغی جنتونه
 دَ تسمیے او تعوذ بیان

هر کله چي تلاوت کړم دَ قرآن
 دري صورت به ياد ساته ددې جهان
 يابه ته شوروغ کوم سر نه سورت
 ياد مينغ نه به کوم ته تلاوت
 يابه ستا مينغ کښي سورت نه ابتداوی
 دري حالته به دادلته کښي تل ستاوی
 دَ اول صورت نه راشه خان خبر کړه

تعوذ او تسمیہ دوارہ پہ سر کرہ
 تعوذ او تسمیہ دل تہ را غلے
 دا عمل دے د محبوب نبی ﷺ دیر بشکلے
 دویم صورت کنبی تعوذ وئیل بہتر دی
 دا کارونہ دثواب د ہر بشر دی
 تسمیہ کنبی ہر بشر لہر اختیار دے
 دثواب دا پہ کارونو کنبی یو کار دے
 دریم صورت کنبی تسمیہ ہر خائے را غلے
 خیر دار ترینہ ہر بشر دے ہر یو کلے
 دتویے دسورت حکم بل جُداد دے
 ہفہ حکم راشہ لانڈی دل تہ داد دے
 تسمیہ ئی پہ اول کنبی نشتہ نشتہ
 دا حصہ ئی پہ اول کنبی نشتہ نشتہ
 دتعوذ او تسمیہ تفصیل

کتہ سورت نہ ستاوی چرے ابتدا
 تعوذ کرہ تسمیہ سے سرہ ادا
 صورتونہ ترے جو پرے تہول خلور
 وصلی کُل او فصل کُل نہ پس دی نور
 شتہ فصل اول وصلی ثانی صورت
 خلورم ئی دے الہ پہ حقیقت

پہ خلورو کنبی چي بره ذکر دادی
 درے صورتہ پہ کنبی دلته تہول روادی
 وصل اول بیافصل ثانی صورت
 ن ناروادے دا صورت دتلاوت
 نورددی نہ علاوہ چي درے ادادی
 دغہ درے وارہ هر خائے کنبی تل روادی
 د مخارجو بیان

د مخرج مثال د کوردے د بنیاد
 بی بنیادہ کور لیدلی چا آباد
 حلق یا ژبہ یا وی شونہ د انسان
 د کوم خائے نہ ادا کیپی چي بیان
 مخرج دغی خائے تہ وائی پہ دنیا
 د قاریانو علم اؤده وینا
 مخرجونہ تہول دی اولس د حرفونو
 دا بیان دے یقینی د کتابونو
 چي ساکن وی د الف سرہ واویا
 جوفی نوم ددی مخرج دے پہ دنیا
 د همزی سرہ چي جمع کرے بیاها
 ادا کیپی دوی د حلق پہ انتہا
 مینخ د حلق دے عین او حالہ پہ جہان

خیال ساتی ددی خبری عالمان
 غین او خاد حلق اُخر نہ ادا کی پری
 پہ لفظونو کبھی چھی کلہ بیان پری
 دَاخِر ژے سرہ لہات چھی مل شی
 قاف بہ جو پرتری دُنیا پہ ہر منزل شی
 لہرا لاندی ہریو قاف نہ کاف ادا دے
 دامخرج ددغی قاف نہ بل جُدا دے
 مینغ دژے کتہ تالو سرہ شی مل
 جیم دشین سرہ راخی پہ دی منزل
 یا حرکت لرونکی، دارنگ یا دالین
 ادا کی پری ددی خائے نہ پہ بہترین
 کتہ داژہ ددی ژامی سرہ مل شی
 جو پریہ ضاد تری دُنیا پہ ہر محفل شی
 یو دژے غارہ بل کپہ شمیرانیاب
 ثنایا رُباعی دوارہ دہر باب
 ہم اُورے دَضو ا حک شی چھی تمام
 ادا کی پری ددی خائے نہ ہریو لام
 یو دژے غارہ بل تالو کپہ برہ
 نون ددلتہ نہ ادا کپہ بنیہ پہ نہرہ
 لہر دینہ چھی دَنون نہ خوک شی کلہ

را ادا به شی ددی خائے نه په خپله
 کړه د پاس غاښونو بیخ د ژبے سر
 طاء، تا، دال ترې ادا کیږی په هر در
 ژبے سر نه ادا کیږی ظا او ثا
 چي شی یو د ثنا یا غاره علیا
 دا مخرج د هریو ذال دے د جهان
 داسي وائی د قران دغه قاریان
 مینغ چي شی د ثنا یا د ژبے سر
 ورتنه خیال کوه دنیا کښي په نظر
 دا د صاد او زا د سین دے یو مخرج
 د بنائسته ډیر بهترین دے یو مخرج
 مینغ د لاندې شونډې دے مخرج د فا
 چي شی یو د ثنا یا غاره علیا
 کله شونډے چي دا دواړه یو خائے کیږی
 واو اوباء سره هر میم ترې ادا کیږی
 د غنّے مخرج خیشوم دے بیان شوے
 بنائسته دې سره دنیا کښي قران شوے
 مخرجونه د حرفونو دی داتول
 بُنیادونه د حرفونو دی داتول

★★★★★★

د خلی غائبونه

ثنا یا اوربعاى خلو ر خلو ر
 بیانیا ب اوضوا حك شته دُومره نُور
 طواحن غائبونه دولس شته په شمیر
 نواجذ خلو ر چي نه شی درنه هیر
 شل غائبونه د اضراس شول دغه شان
 دوه دیرش خله کښي شول غائبونه د انسان

د صفاتو بیان

د صفت معنی راغلی ده حالت
 د اید شو په معنی د کیفیت
 ټول صفات لری دوه قسمه د جهان
 لازمی او عارضی دی عالیشان
 لازمی نه جدا کیږی له حرفونو
 خیال ساته ددغي ټولو صفتونو
 عارضی صفت وی حرف کښي کله کله
 کله کله دا د حرف نه بیل شی خپله
 د اښکلا وی د حرفونو د جهان
 که دُنیا کښي ورته خیال او کږی انسان
 په دې هر یو حرف بنائسته لکه د گل شی
 خوشبودار مشک و عنبر د هر محفل شی

خيال كوه ددغي ٿولو ٻيڻه تمام
 داسي وائي ٻه دنيا ڪنبي خاص او عام
 صفاتِ لازمه

چي د حرف سره يو ڄاڻي ٻه هر مڪان وي
 دا صفت به لازمي ددي جهان وي
 چي جدا ترينه ٻه يو مقام ڪنبي نه شي
 چي جدا ترينه ٻه يو ڪلام ڪنبي نه شي
 ورتنه وائي خاص او عام صفت لازم
 ورتنه وائي ٿول تمام صفت لازم
 ياد ڪر ٻه اولس لازمي ٿول صفتونه
 ڄنگ چي اولس دي ياد شوي مخرجونه
 لس صفات درنه هيرنه شي متضاد دي
 ضد پنڄهه د پنڄو دلته ڪنبي ٿول ياد دي
 ووه دي غير متضاده ٿول صفتونه
 دا صفات لري جدا جدا حرفونه
 د صفات متضاده بيان

ٿول پنڄهه د پنڄو ضد دي متضاد
 دا صفات ٻه دي صفت سره دي ياد
 لس حرفونه مهموسه دي د جهان
 نور راغلي جهريه ٿول د قرآن

لس حرفونہ مہموسہ لری صفت
 کرہ فحٹہ شخض سرہ سگت
 جہر نوم داوچت والی اوقوت دے
 نرم والے مہموسہ کنبی ہر ساعت دے
 دریم صفت دصفتونونہ شدت دے
 داشامل زمونر پر سرہ پہ تلاوت دے
 تبول دی نولس مجھورہ پہ شمار حرفونہ
 جہر سرہ بنائستہ کیپی دالفظونہ
 دشدت معنی سختی دہ دجھان
 داسے وائی پہ دنیا کنبی عالمان
 پہ اتو حرفونو کنبی صفت شدت دے
 مجموعہ کنبی دا جدقظ بگت دے
 بل شدت تہ مخامخ صفت رخوت شتہ
 نرم والے پہ کنبی پروت پہ ہر جہت شتہ
 لکہ خنگ چپی دمنفوش شین دے شین
 دا آواز دے دنرمے بنہ بہترین
 درخوت حرفونہ شپارس دی پہ کور
 دشدت اوتوسط دی کور کنبی نور
 پنخہ تبول متوسط دی معتبر
 مجموعہ دتوسط دہ لن عمر

نة اواز پة کنبی بندی پی دانسان
 بین بین ورتہ ہم وائی پہ جہان
 پہ صفاتو کنبی پنعم دے استعلا
 ووة حرفونو کنبی راغلی پہ دنیا
 خص ضغط قظ ددی ده مجموعہ
 د حرفونو استعلاء ده دا حصہ
 ضد شپیم داستعلاء دے استفعال
 تہول لری دوویشٹ حرفونہ دکمال
 د اطباق صفت نہ خان کرہ بنہ خیر
 تہول خلور لری حرفونہ پہ ہر در
 طا او ظا سرہ ملگر مے صاد او ضاد
 مطبقہ سرہ دی دا حرفونہ یاد
 د اطباق ضد انفتاح دے ہر ساعت
 تہول پنخویشٹ حرفونہ دالری صفت
 پہ اذلاق صفت کنبی شپری دی تہول حرفونہ
 فر من لب کنبی دی دا صفتونہ
 دغہ تہول متضادہ صفات شول تیر
 در نہ نة شی تلاوت کنبی چہی دا ہیر
 خیال ساتھ ئی تلاوت کنبی ہر ساعت
 بنائستہ کی پی پہ دے ہر خائے تلاوت

دصفات لازمه غير متضاده بيان

لکه څنگ دفاتحه چي ووه آيات دي
 دومره غير متضاده له مقامات دي
 لکه څنگ چي ووه اسمانه دجهان دي
 دومره غير متضاده صفات بيان دي
 ټول دي ووه منفرده صفات دنيا کښي
 دا دي غير متضاده هره وينا کښي
 پنځو حرفو کښي راغلي قلقله ده
 قُطْبُ جَدُ کښي پرته دامجموعه ده
 يو صفت دمه په صفاتو کښي صفيرو
 ذکر کره علماء دمه په تحرير
 زاد صا د سره کره جمع بل کره سين
 د صفيرو حرفونو نه دره دي دا حسين
 يو صفت دمه د صفاتو نه تکرير
 رپيدل د ژبه را کښي په تقرير
 يو صفت د تفشي شته په يقين
 دا صفت لري يو حرف هغه دمه شين
 شين چي کله په دنيا کښي ادا کيږي
 آواز خله کښي ورسره پوره خوريږي
 ښه په نرمه ادا کيږي حرف د لين

دغہ دوه حرفونہ دی بنہ بہترین
 واونہ مخکبھی چي وی زور داپہ هر در
 زور دِیاء نہ مخکبھی وی چي پہ نظر
 هلہ داصفت بہ دلته کبھی موندے شی
 هلہ داصفت ییادلته کبھی راتلے شی
 انحراف صفت دَراء سرہ دَلام دے
 چي یو بل تہ مائل کیری نو تمام دے
 یوصفت استطالت دے معتبر
 دغہ ضاد سرہ موندے شی پہ هر در
 دغہ غیر متضادہ دی صفتونہ
 چي ملگری دَئیائی دی حرفونہ
 دَصفاتِ عارضہ بیان

عارضی صفت وی حرف کبھی کلہ کلہ
 لکہ خنگ چي رانرے شی او پبلہ
 تہول لری دغہ صفت اتہ (8) حرفونہ
 بنائستہ کیری دَقران پہ دے لفظونہ
 لام اوراء سرہ چي میم ساکن کرے نور
 نون ساکن سرہ شُول دا حرفہ خلور
 دغہ رنگ دے میم اونون هر مشدد
 داتنویں دے دغہ رنگ ہم معتمد

همزه هغه چي لرونڪي مخڪڻي زوروي
 واوساڪن نه مخڪڻي پيڻ چي په يو دروي
 هريو ڄائے ڪڻي چي ڏيا نه مخڪڻي زيروي
 ڀڻه ڦاري دے چي آگاه له دے نه ڏيروي
 دَلام قاعدے

ڪه ڏ پاڪ الله ڏنوم نه مخڪڻي زوروي
 غت به لام ئي په لوستلو سراسروي
 ڏالله نه مخڪڻي پيڻ راشي چي ڪله
 لام ڏ پاڪ الله به غت وائے پخيله
 ڪه ڏلام نه مخڪڻي زيرو راشي قرآن ڪڻي
 نري وايه دغه لام په ٽول جهان ڪڻي
 دغه دوه دي مقامات ڏ ڏڪ لوستلو
 لام ڏ پاره دي راغلي په وئيلو
 نور ڏ دوو (2) نه چي دي ڄومره مقامات
 نري لام هلته راغلي په حالات
 ڏڪ ويئلو ته تفخيم ڏ جهان وائي
 نري ڪولو ته ترقيق دغه شان وائي
 په والله ڪڻي لام ڏيل راخي هر حال
 نري لام ڏ ڀسم الله لري مثال

★★★★★

دَرَا قَاعِدِے

غَتِ لوستلو تہ تفخیم پہ جہان وائی
 نرې والی تہ ترقیق دغہ شان وائی
 غَتِ لوستل معنی راغلی دَ تفخیم دہ
 دا پہ را کبھی دَر حمان او دَر حیم دہ
 نرې کولو تہ ترقیق پہ دُنیا وائی
 داسے دل تہ کبھی قاریان عالمان بنائی
 اِرْجِعُوا ئی دے مثال ددی جہان
 رانرې ددی مثال دہ پہ بنے شان
 رانہ مخکبھی زور او پیش کۂ پہ دُنیاوی
 داساکنہ را بہ دکہ د دُنیاوی
 پہ ہر خائے کبھی ورتہ بنۂ او کرہ نظر
 دَ حرکت نہ ئی کرہ خاں پورہ خیر
 زور او پیش کۂ وی دَر اَدَسر دَ پاسہ
 دالوستل بہ غتِ بنائستہ وی ستا دَ لاسہ
 دا دَشد سرہ را خئی ہم کلہ کلہ
 بی لہ زیرہ بہ داوی ہر خائے پہلہ
 دا دَ زیر سرہ چپی راشی پہ یو در
 نرې وایہ دغہ را پہ ہر بشر
 را ساکنہ وی ساکنہ مخکبھی بلہ

مخکني زي سره به داشي نري خيله
 را چي وي دِ اِمالے په هر حالت کني
 نري وايه دغه را په تلاوت کني
 زير لرونکے داسي را په هر مقام
 چي دَ روم سره اُدي پري بيه تمام
 نري وايه دغه را په هر حالت کني
 ياد ساته دغه بيان په تلاوت کني
 دَميم اونون مشدد قاعده

نون او ميم لري غنه هغه صورت کني
 مشدد چي دواړه راشي تلاوت کني
 دَميم ساکن اونون ساکن قاعده

لکه خنگ چي درمے نقطے دَ ثا او پادي
 حالتونه ميم ساکن له دومره دادي
 درمے حالتھ دي دَميم ساکن په شمار
 يو ادغام دے، بل اخفا او بل اظهار
 کة دَميم ساکن نه وروستو وي ميم بل
 نُو مُدغم به شي دَميم سره ميم خيل
 دغني سره به دغه شي لوستلے
 دَ ادغام صورت دا هر چا دے ليکلے
 کة دَميم ساکن نه وروستو راشي باء

نو پے میم کنبی بہ غنّہ وی دَ اَخْفَاء
 میم او بباء کہ وروستو راشی پے یو لار
 دلته کی پری پے ہر خائے کنبی تش اظہار
 دا حالت دَنون ساکن شولو تمام
 قلب سرہ ئی معتبردی تبول احکام
 دَنون ساکن او تنوین قاعدے

اَخْفَاء، قلب سرہ، اظہار، ادغام کرہ نُور
 نون ساکن لری احوال دغہ خلور
 پے تنوین کنبی تبول جاری کرہ دایمان
 نون ساکن دَ پارہ حکم دَ جہان
 نون ساکن او پے تنوین کنبی شتہ اظہار
 کہ دَ حرفِ حلقی وروستو شی پے لار
 پے دوہ قسمہ بیان شوے ہر ادغام دے
 یو غنّہ سرہ، خالی ئی بل مقام دے
 یَنْمُو تبول خلور حرفونہ دَغْنِی دی
 بی غنّی چبی لام اورا دی ورپسی دی
 بل دوہ تہکونہ جوڑ شوے دے یو کور
 حکم خلقو بیان کرے ورلہ نُور
 نون ساکن تنوین بہ میم سرہ بدل شی
 کہ دَنون نہ پس وی دانو دا بہ تل شی

قلب دے نوم ددی بیان په دي صورت کښي
 چي دنون نه پس وي بآ په تلاوت کښي
 دغه وخت کښي يو غڼه بله اخفاء ده
 دا خبره بيان کړې علماء ده
 په نون ساکن او تنوين کښي فرق

نون ساکن ليکلې شي لکه فَمَنْ
 تنوين نه ښکاره کوي بل ته بدلن
 نون ساکن وئيلې شي په هر حالت کښي
 د هروصل او د وقف په صورت کښي
 د تنوين نون به شي وصل کښي لوستلې
 دغه وقف کښي هيڅ چا نه دے ليدلې
 ادغام او اظهار

لکه څنگ چي ټول پنځه ددين ارکان دي
 د ادغام دومره قسمونه په جهان دي
 يو مثلين دے دغه تام په مقام دے
 د قسمونو د ادغام نه يو ادغام دے
 شته دے قسم مُتَجَانِسِينَ يوبل
 داناقص او تام راځي په هر محفل
 بل ته وائي مُتَقَارِبِينَ تمام
 کله کله داناقصه وي ادغام

دَمَخْرَج صَفَاتِ سِرِّهِ دَ حَرْفِ كُفْتَارِ
 بِنَاءِ وَاضِحَةٍ تَهْ وَثِيْلَةٍ شَيْ اِظْهَارِ
 مَدِّ اَصْلِيٍّ اَوْ مَدِّ فِرْعَوِيٍّ

تَوَلَّ حَرْفُوْنَهٗ بِنَاءِ رَاخِ كَلِّ پَهٗ خِيْلِ مَقْدَارِ
 وِرْتَهٗ وَاثِيٍّ مَدِّ اَصْلِيٍّ پَهٗ كُفْتَارِ
 دَا تَعْرِيفِ دَمِ دَمَدِّ اَصْلِيٍّ بِيَانِ
 دَا سَمِ وَاثِيٍّ پَهٗ دُنْيَا كُنْبِيٍّ تَوَلَّ قَارِيَانِ
 اَصْلِيٍّ مَدِّ مَدِّ ذَاتِيٍّ سِرِّهِ يَادِيْرِيٍّ
 كَلِّهِ كَلِّهِ پَهٗ طَبْعِيٍّ هَمِّ بِيَانِيْرِيٍّ
 مَوْقُوفِ نَهْ وِيٍّ اَصْلِيٍّ مَدِّ پَهٗ خَهٗ سَبَبِ
 بَسِّ مَقْدَارِ دَ اَصْلِيٍّ مَدِّ لَرِيٍّ طَلْبِ
 پَهٗ سَبَبِ يَانَدِيٍّ مَوْقُوفِ چِيٍّ وِيٍّ يَوْمَدِ
 وِرْتَهٗ وَاثِيٍّ دَا دَمَدِّ فِرْعَوِيٍّ حُدِّ
 فِرْعَوِيٍّ مَدِّ لَرِيٍّ پَهٗ جَمْعِ دَوِّهِ اَسْبَابِ
 دَهْمَزَمِ سِرِّهِ سَكُوْنِ كِرِّهِ دَا عَرَابِ
 اَصْلِيٍّ هَرِّ خَائِيٍّ هَرِّ حَالَتِ كُنْبِيٍّ شَيْ لَوْ سَتَلِيٍّ
 عَارِضِيٍّ وِيٍّ كَلِّهِ كَلِّهِ غَرِّ خِيْدَلِيٍّ
 دَمَدِّ مَتَّصِلٍِّ اَوْ مَدِّ مَتَّفَصِلٍِّ بِيَانِ

كَلِّهِ سَبَبِ دَ فِرْعَوِيٍّ مَدِّ چَرْمِ هَمَزَهٗ وِيٍّ
 مَتَّصِلٍِّ، مَتَّفَصِلٍِّ قَسْمِ بَهٗ دَا دَوِّهِ وِيٍّ

متصل مددے یاد شوے پہ واجب
منفصل تہ جائز وائی ہر طالب
دَ (ساکن اعتبار سرہ) دَ مد قسمونہ

دَ ساکن چہی مد کبھی راشی اعتبار
دوہ قسمونہ ترے جو پری پہ ہر لار
یو لازم دے بل جائز سرہ دے یاد
دَ ساکن کوردے پہ دے سرہ آباد
پنخہ قسمہ دَ لازم شتہ پہ ہر در
دوہ قسمونہ دَ جائز دی معتبر
دَ مد لازم قسمونہ

لازم مددے پہ پنخہ قسمہ کبھی بند
پیدا کی پری تلاوت کبھی پہ دے خوند
یوتہ وائی کلمی او مثقل
کلمی مخفف دے ورسرہ بل
یو حرفی مثقل مد شتہ دے لازم
بل حرفی مخفف یاد ساتھ دائم
پنخہ دے مد لازم سرہ دلین
دا پنخہ قسمہ دَ مد شول بہرین
دَ مدونو مقدارونہ

مقدار در پری حرفونہ در پہ در

توسط دے مینغ دَ طول او دَ قصر
 خپل مقدار سرہ را خکل دَ حرف وینا کنبی
 دوہ حرکتہ دی دَ قصر پہ دُنیا کنبی
 زیات را خکل دَ طول تعریف دے حقیقت
 شپہ حرکتہ ئی مقدار دے ہر ساعت
 پہ اصلی مد کنبی را غلے تل قصر دے
 توسط پہ متصل کنبی معتبر دے
 منفصل کنبی توسط شتہ دَ جہان
 لکہ خنگ چي طول لازم کنبی دے بیان
 پہ وقفی مد، عارضی کنبی طول بہتر دے
 توسط سرہ جائز پہ کنبی قصر دے
 دَ ہمزے قاعدے

لکہ خنگ چي دوہ نقطی دَ ہر یوتا دی
 دَ ہمزے دُومرہ قسمونہ تل ادا دی
 نہ پتیری ہر ساعت چي شی لوستلے
 قطعہ دغہ پہ نوم شی رابللے
 پہ شروع کنبی وصلیہ ہمزہ لوستے شی
 مینغ کنبی دغہ پہ وینا را غر خیدے شی
 دَ اسمونو پہ شروع کنبی الف لام
 وصلیہ ہمزہ لری دغہ مقام

زور لرونڪے دا همزه په هر مقام وی
 رنگ په رنگ دا مثالونو کښي مدام وی
 که دریم حرف دَ فعل پیش لری دُنیا کښي
 پیش په سربه دا همزه شی په وینا کښي
 که دریم حرف دَ تکی زیر لری یا زور
 زیر لری به دا همزه په دغې در
 اِسْمٌ، اِیْنٌ، اِبْنَةٌ دَ هر یو لار
 وصلیه همزه لری زیر په گفتار
 ورسره شته رنگ په رنگ نور مثالونه
 دَ همزه وصلیه دای حالتونه
 که همزه دَ فعل وی په ابتدا کښي
 دا قطعی دَ زور سره ده په دُنیا کښي
 یو صیغه دَ مضارع متکلم ده
 دا واحد صیغه قطعی ده او دائم ده
 همزه توله قطعیه دی هر خائے نورے
 وصلیه نه علاوه چي داشوے تیرے
 پنځه فعله که موجود وی په یو دار
 په دریم حرف ورسره پیش وی په گفتار
 دَ کسرے نه به همزه دا محروم نه وی
 همزه دلته وصلیه به مضموم نه وی

اِسُو اِيتُو اِقْضُو اِدْرِمِ شُول دَغِه شَان
اِبْنُو اِتْقُو اِدْوِه نُو رِدِي دَجْهَان

حروفِ مدہ

واونہ کلہ چي پيش راشی مقدم
زیر ديانہ مخکشي وی چي هغه دم
دالف نہ مخکشي زور چي په جهان شی
دغه درمے وارہ ساکن چي دغه شان شی
پہ مدہ حروف سرہ دغه یادی پری
کتا بونو کشي زمونرہ بیانی پری
ولا زور اوزیر دی شمار ہم پہ مدہ کشي
ولا پيش دلته راغله هر حصه کشي
دغه درمے وارولہ حکم مقدم دے
دا بیان دهر بیان نہ پیرا ہم دے

حروفِ لین

واواویانہ مخکشي کلہ چي وی زور
دغه دوارہ ہم ساکن چي کپری پہ سر
ورتہ وائی دوه حرفونہ تُول دَلین
ادا شوی بِنهٔ په نرمه بہترین

دوقف بیان

ساہ کة اخلے دادے وقف شریعت کشي

اُدریدل دی دَقران پښه تلاوت کښي
 اُدریدل غواړي انسان کله ناکله
 بندوی هغه قران کله ناکله
 یو پښه خپل اختیار سره انسان اُدریږي
 بل هغه چي تلاوت ورته گرانېږي
 نور کولې هغه نشي تلاوت
 نو مجبوره دې ساه اخلې دا ساعت
 اول وقف اختیاري دې جهـان دې
 چي پخپله د انسان ختم بیان دې
 بل پښه اضطراري یاد دې در پښه در
 مجبوراً کوی دا وقف هر بشر
 که معنی پري نه بدلیږي تلاوت کښي
 دغه دواړه دی روا پښه شریعت کښي
 پښه معنی باندې نظر چي د انسان وی
 علاماتو ته ئي خیال چي د قران وی
 دا پښه وقف اختیاري سره یادېږي
 کتابونو کښي پښه دې نوم بیانېږي
 ساه شی لنډه نور لوستل چي پښه چاگران شی
 گران چي ده له تلاوت دې قران شی
 وقف دې اضطراري پښه دې صورت کښي

خیال کوہ ددغی دواروتلاوت کنبی
دوقف قسمونہ

تول پنخہ قسمہ دوقف دی بیان
داسے وائی پہ دنیا کنبی عالمان
یولازم دے بل مطلق پہ ہر مقام دے
دغہ وقف پہ قرآن کنبی خاص او عام دے
جائز ہم شتہ مجوز پہ تلاوت کنبی
مُرخص پنخم راغلی دے صورت کنبی
دا پنخہ قسمہ دوقف دی راغلی
ادا کی پری ایاتونہ پہ دی بشکلی
ضروری اولازم وقف دے پہ میم
اُدریدل دی رواشی پیہ زاجیم
اُدریدل دی ہم پہ طاباندی راغلی
ادا کی پری ایاتونہ پہ دے بشکلی
دائرہ وقف دپارہ خائے پہ خائے دہ
دغہ نخہ دایت دجدائے دہ
قف سرہ پہ ہر مقام بانندی اُدری پڑہ
بلے ساہ سرہ بیامخ کنبی روانی پڑہ
دابہتردی دقرآن پہ تلاوت کنبی
داسے وائی عالمان پہ دے صورت کنبی

وقف النبی (ﷺ) دے راغلیے پہ قرآن کنبی
 دغہ خائے دُدریدو دے پہ جہان کنبی
 دلته وقف دُنیا نو سردار ﷺ کرے
 وقف دلته کنبی نیکانو بار بار کرے
 قاف چي کله وی یواخے پہ قرآن کنبی
 وقف دلته بعض گنری پہ دے جہان کنبی
 دَسکتے شتہ پہ قرآن کنبی علامت
 بند وُل دی پہ دے سرہ تلاوت
 ساہ چي ماتہ درنہ نشی پہ جہان
 لِر ساعت نہ پس جاری کرہ خپل بیان
 دا تعریف دَهر سکتے دے پہ جہان
 داسے وائی پہ دُنیا کنبی عالمان
 وقفہ ہم وائی سکتے پہ قرآن کنبی
 خیال ساتھ ددغي هر خائے هر بیان کنبی
 صل بہ کله کله ستاشی پہ نظر
 اُدریدل نہ اُدریدل دی برابر
 لامطلب لری چي نشتہ اُدریدل
 تلاوت جاری ساتھ دلته کنبی خپل
 پہ محل دُوقف اُدی پرہ صحیح
 تام کافی حسن شتہ وقف ہم قبیح

کتہٴ خوک اُوکری اعتبار دَ کیفیت
 تہول خُلو رِسمہ بہ جورِ شی داساعت
 یو ابدال دے بل دے روم سرہ اسکان
 دَ اشمام سرہ شتہ وقف دغہ شان
 دَالُہ فضل و کرم سرہ کتاب
 ختم شولو ضروری ترینہ ہریاب
 پہ اُخر کُتبی بیاسلام پہ محمد ﷺ
 داسحر سرہ ماہنام پہ محمد ﷺ
 ورسرہ درود زَہ وایم پہ نبی ﷺ
 چہی بُنیاد دے پہ دُنیا دَ ہر ولی
 ورسرہ ئی شے پہ اَل تل سلامونہ
 پہ بنائست ئی پہ جمال تل سلامونہ
 بیاسلام دے پہ اصحاب دَ محمد ﷺ
 داسلام دے پہ ہریاب دَ محمد وی
 زَہ پہ سرہ ختم وومہ خپل کتاب
 رَہ کپہ رانہ قبول پکُتبی ہریاب
 تمت بفضل اللہ تعالیٰ وبتوفیقہ رنا تقبل منا انک انت السميع العليم . وتب علينا
 انک انت التواب الرحيم . والحمد لله تعالیٰ علی ذالک . وصلى الله تعالى على خير
 خلقه محمد وآله واصحابه اجمعين .

جمعة المبارک 11 رمضان المبارک ... ستمبر 2008

دَعْلَم تجوید پہ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دَ تجوید

تصنیف

احمد علی مردانی

فاضل جامعۃ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری تاون کراچی

خورونکے

اسلامی ادبی تولنہ

یونیورسٹی روڈ مردان 0312-9818511

گلدستہ دَ تجوید
منظوم

تصنیف

احمد علی مردانی

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**